

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Transnational crime and the interface between legal and illegal actors : the case of the illicit art and antiquities trade

Tijhuis, A.J.G.

Citation

Tijhuis, A. J. G. (2006, September 6). *Transnational crime and the interface between legal and illegal actors : the case of the illicit art and antiquities trade*. Wolf Legal Publishers. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4551>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4551>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting (summary in Dutch)

Dit boek is de weerslag van een promotieonderzoek naar de verbindingen tussen legale en illegale actoren rondom transnationale misdaad. Deze verbindingen worden aangeduid met de term *interface*. Interface heeft daarbij zowel de betekenis van raakvlak als van een verbinding tussen legaal en illegaal. Deze interfaces komen in de criminologische literatuur en in de media veelvuldig maar tegelijkertijd vaak eenzijdig aan bod. De eenzijdigheid uit zich op tenminste drie manieren. Ten eerste is de aandacht vaak gericht op incidentele interfaces tussen legaal en illegaal. Ten tweede zijn deze interfaces vaak niet het hoofdthema maar een subthema van een studie of journalistiek verslag van bijvoorbeeld een bepaald soort misdaad of een zeker schandaal. Ten derde ligt de nadruk vaak op de infiltratie in legale actoren door illegale organisaties en blijven allerlei interfaces, die meer het karakter van samenwerking hebben, onbesproken.

In dit onderzoek wordt daarentegen geprobeerd om interfaces op systematische wijze te onderzoeken. Daarbij staan vier onderzoeksvragen centraal. De eerste vraag is welke interfaces gevonden kunnen worden tussen legale en illegale actoren en hoe deze in een typologie van interfaces zijn samen te vatten. De tweede vraag is hoe de transformatie verklaard kan worden waarbij transnationale criminele activiteiten legaal worden en omgekeerd transnationale legale activiteiten illegaal worden. De derde vraag luidt of de typologie van interfaces een analytisch hulpmiddel vormt om de interfaces tussen legale en illegale actoren in de kunst- en oudhedenhandel te beschrijven. Tenslotte wordt de vraag gesteld hoe de transformatie van legaal naar illegaal en omgekeerd verklaard kan worden in een speciaal toepassingsgebied: de illegale kunst- en oudhedenhandel.

De eerste vraag richt zich op de verschillende interfaces die gevonden kunnen worden tussen legale en illegale actoren rondom transnationale misdaad. Het doel is te komen tot een typologie van interfaces tussen legale en illegale actoren, onafhankelijk van het specifieke type transnationale misdaad of specifieke actoren. Uitgangspunt hierbij is een bestaande typologie van de criminoloog Nikos Passas. Deze typologie maakt onderscheid tussen vier *antithetische* en acht *symbiotische* interfaces. Antithetische interfaces zijn interfaces waarbij illegale actoren de legale actoren afpersen, beconcurreren, beschadigen of vernietigen. Symbiotische interfaces zijn interfaces waarbij legale en illegale actoren op verschillende manieren direct of indirect samenwerken bij het plegen van transnationale misdaad. Aan de hand van de literatuur over transnationale misdaad is onderzocht in hoeverre de verschillende typen van Passas voorkomen en welke typen eventueel ontbreken. Het resultaat hiervan is een ingekrompen typologie waarbij twee typen interfaces uit de oorspronkelijke lijst zijn geschrapt en de overige typen op onderdelen anders gedefinieerd. In de nieuwe typologie wordt de overlap tussen de verschillende typen zo veel mogelijk vermeden.

Het eerste type van de nieuw geconstrueerde typologie is de *antagonistic* (antagonistische) interface, een antithetische interface waarbij illegale actoren concurreren met legale bedrijven of overheden. De tweede antithetische interface is de *predatory* ('roofdier') interface waarbij de illegale actor de legale actor

vernietigt of dood laat bloeden. Bij de *parasitical* (parasitaire) interface perst de illegale actor de legale actor af zonder deze definitief ten onder te laten gaan. De laatste antithetische interface is de *injurious* (verwondende) interface waarbij legale actoren worden aangevallen of ondermijnd op andere manieren dan bij de antagonistic, predatory en parasitical interfaces. Naast de vier antithetische interfaces zijn er zes symbiotische interfaces. De eerste symbiotische interface is *outsourcing* (uitbesteding) waarbij een taakverdeling bestaat tussen legale en illegale actoren en de ene actor gespecialiseerde diensten levert voor de andere. Bij *collaboration* (samenwerking) worden de verbindingen sterker en werken legale en illegale actoren samen bij het plegen van grensoverschrijdende delicten. In geval van *co-optation* (coöptatie) zijn er wederzijdse voordelen tussen legale en illegale actoren waarbij de legale actor de machtigste partij is. Indien er wederzijdse voordelen zijn zonder dat één van de voorgaande interfaces van toepassing is wordt gesproken van *reciprocity* (wederkerigheid). Wanneer wederzijds voordelen bestaan zonder dat de legale en illegale actor contact met elkaar hebben is sprake van (*systemic-*) *synergy* (synergie). Tenslotte is sprake van *funding* (financiering) wanneer legale actoren essentiële financiële steun leveren voor criminele organisaties.

Met de interface typologie kunnen interfaces tussen legale en illegale actoren beschreven worden onafhankelijk van het type misdaad of het type actor. De typologie biedt echter geen adequate beschrijving en verklaring van een ander fenomeen: de transformatie van transnationale criminele activiteiten naar legale activiteiten en omgekeerd. Op basis van de analyse van de interface typologie in hoofdstuk twee werd geconcludeerd dat deze transformatie begrepen kan worden door de rol van bepaalde individuen, legale organisaties en jurisdicties nader te bestuderen. Deze actoren en jurisdicties kunnen dan zelf gezien worden als interface tussen legaal en illegaal, waardoor de betrokken activiteiten van legale status veranderen.

Aan de hand van een aantal case studies zijn individuen en organisaties als interface onderzocht in hoofdstuk drie. De individuen als interface kunnen onderscheiden worden in transnationale (criminele) makelaars en transnationale (criminele) handelaren. De makelaars sluiten deals waarbij goederen van legale status veranderen, zonder dat zij deze goederen zelf bezitten. De handelaren laten hun eigen goederen van status veranderen door ze te smokkelen en te verkopen.

Vervolgens zijn de legale organisaties als interface onderzocht. De legale organisaties als interface kunnen onderscheiden worden in twee modellen: het *coffeeshop-model* en het *Ambrosiano-model*. In het coffeeshop-model is de legale organisatie het uiteinde van een criminele organisatie of netwerk. Het Ambrosiano model behelst een legale organisatie die talloze verbindingen heeft met zowel legale als illegale actoren.

Na de individuen en organisaties zijn jurisdicties als interface onderzocht aan de hand van enkele case studies. Jurisdicties kunnen als interface functioneren wanneer daarin wetgeving ontbreekt ten aanzien van grensoverschrijdende activiteiten die in andere landen illegaal zijn. Naast de jurisdictie zijn twee zogenaamde *de facto* interfaces te onderscheiden die ook geografisch bepaald zijn. Deze *de facto* interfaces zijn combinaties van individuen, organisaties en jurisdicties als interface. Enerzijds zijn er interfaces in de vorm van corrupte

netwerken en anderzijds interfaces als gevolg van overheidsbeleid waarmee het effect van wetgeving met betrekking tot transnationale misdaad feitelijk uitgeschakeld wordt

Op basis van de bevindingen in hoofdstuk drie en vier is in hoofdstuk vijf het zogenaamde *lock model* (sluismodel) ontwikkeld. Dit model laat op abstracte wijze zien hoe de transformatie van legaal naar illegaal, en omgekeerd, functioneert. Zowel individuen, legale organisaties als jurisdicties kunnen aldus een 'lockfunctie' vervullen.

Na de ontwikkeling van de nieuwe typologie en het lock model is in hoofdstuk zes tot en met negen gekeken naar de illegale kunst- en oudhedenhandel. In hoofdstuk zes is de dataverzameling besproken. Bij gebrek aan rijke bronnen van data is een eclectische aanpak gevolgd. Daarbij is uit een reeks aan bronnen materiaal verzameld aan de hand waarvan is getracht de centrale vragen te beantwoorden. Voorafgaand aan de bespreking van de aldus verzamelde data is een overzicht gegeven van de illegale kunst- en oudhedenhandel. Deze handel bestaat uit gestolen, illegaal uitgevoerde en vervalste kunst- en oudheden. In veel gevallen is sprake van zowel gestolen als illegaal uitgevoerde voorwerpen.

De algemene bespreking van deze handel leverde een aantal conclusies op. Voor de vaak veronderstelde band tussen illegale kunsthandel en de drugshandel zijn, uitgezonderd enkele spaarzame incidenten, geen aanknopingspunten gevonden. Hetzelfde geldt voor de diefstallen in opdracht van verzamelaars en het gebruik van gestolen kunst voor het witwassen van criminele gelden uit bijvoorbeeld de drugshandel. Tenslotte blijkt de illegale kunst- en oudhedenhandel wel sterk beïnvloed te worden door oorlogen en burgeroorlogen in bronlanden van kunst en oudheden.

Na de algemene bespreking van de illegale kunst- en oudheden handel is specifiek gekeken naar de interface typologie en het lock model. Ieder type interface en de toepasselijkheid van het lock model is onderzocht aan de hand van de beschikbare data. De resultaten van dit onderzoek van de illegale kunsthandel zijn daarbij grotendeels gelijk aan die van de illegale handel in oudheden. Zo blijken enkele interfaces uit de typologie niet voor te komen in de onderzochte data, te weten de parasitical, predatory en funding interface. Verder zijn de grenzen tussen de verschillende symbiotische interfaces minder duidelijk dan bij andere vormen van transnationale misdaad zoals drugshandel en mensenhandel. Bovendien blijkt veelvuldig een interface voor te komen waarin de typologie niet voorziet. Het is de interface tussen zogenaamde interne dieven en hun omgeving. Interne dieven zijn personen die bijzondere toegang hebben tot musea, privé-collecties, bibliotheken, opgravingen en andere verzamelplaatsen van kunst en oudheden. Dit nieuwe interfacetype is aangeduid als *facilitating* (facilitaire) interface. Terwijl de illegale kunst- en oudhedenhandel aldus de noodzaak van een nieuw type interface laat zien, blijkt tevens dat in deze handel de - als tegenpolen gedefinieerde - antagonistic en synergy interface nauwelijks van elkaar te onderscheiden zijn.

Tenslotte is het lock model onderzocht. De transformatie van illegaal naar legaal in de illegale kunst- en oudhedenhandel blijkt met het lock model te kunnen worden begrepen. Daarbij bestaan belangrijke verschillen tussen kunst en

SAMENVATTING

oudheden en tussen verschillende bron- en marktlanden. De transformatie van geroofde oudheden is in de meeste gevallen minder complex vanwege het feit dat oudheden veelal geen individuele eigenaar hebben en niet met zekerheid te herleiden zijn tot een bepaald bronland. De lockfunctie van jurisdicties volstaat dan veelal om de transformatie van illegaal naar legaal te bewerkstelligen. De verschillende bron- en marktlanden kennen grote verschillen in wetgeving, opsporing en registratie van (gestolen) kunst en oudheden. Dankzij deze verschillen kunnen veel gestolen objecten uiteindelijk weer deel worden van de legale handel. Dit laatste is tegelijk één van de belangrijkste oorzaken van steeds weer nieuwe diefstallen en het voortbestaan van de illegale handel.